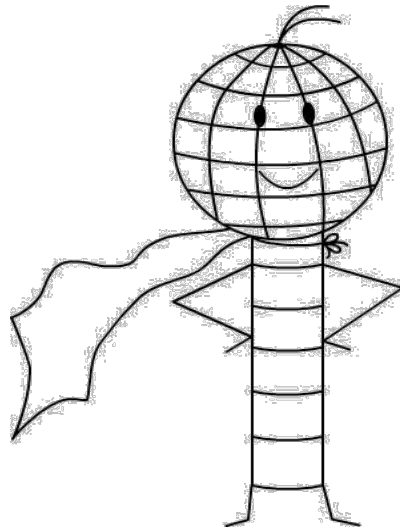

Handleiding Deelnemers

Van Rammelaar tot Superheld.

Spelontwikkeling bij kinderen.

Praktijk Project, Vierde jaar, 2011/2012
Creatieve Therapie Drama, Hogeschool Utrecht te Amersfoort

Student: Leonie Koster 1532459
Consulent: Kees Buurman
1^e Beoordelaar: Neel de Haan
2^e Beoordelaar: Jaap Driest

Inleiding.

Voor u ligt de handleiding van de nascholingstraining 'Van Rammelaar tot Superheld. Spelontwikkeling bij kinderen'.

Deze training zal ingaan op de spelontwikkeling die elk kind als het goed is doorloopt. Met deze training hoop ik meer inzicht te geven in de verschillende spelniveaus en fases zodat u als therapeut bewuster en doelgericht spel en werkvormen kunt inzetten tijdens uw therapieën, om zo beter aan te kunnen sluiten bij uw cliënten en een meer kwalitatieve therapie zou kunnen geven.

In deze handleiding staat een kort overzicht van wat u te wachten staat tijdens deze nascholingstraining.

Deze handleiding is te gebruiken als overzicht van de blokken en tevens is het te gebruiken als werkboek waarin aantekeningen gemaakt kunnen worden.

Hopelijk is deze training heel leerzaam en helpt het u met het geven van kwalitatief goede therapieën, maar boven alles wens ik u:

Veel speelplezier!

Vriendelijke groeten,

Leonie Koster

Inhoud.

	Blz.
<u>Algemene informatie</u>	3
- Doelen	3
- Overzicht van de trainingen	3
- Indeling van de handleiding	3
<u>Blok 1. Inleiding</u>	4
- Vragenlijst	5
- Hand-out Power point	6
<u>Blok 2. Simpel manipuleren/ sensopatisch spel</u>	8
- Hand-out PowerPoint	9
<u>Blok 3. Spelend Combineren</u>	11
- Hand-out PowerPoint	12
<u>Blok 4. Functioneel spel</u>	14
- Hand-out Power point	15
<u>Blok 5. Symbolisch spel</u>	17
- Hand-out PowerPoint	18
<u>Blok 6. Fantasie-/rollenspel en constructiespel</u>	20
- Hand-out PowerPoint	21
<u>Blok 7. Spel met regels</u>	23
- Hand-out PowerPoint	24
<u>Blok 8. Samenspel</u>	26
- Vragenlijst	27
- Hand-out PowerPoint	28
<u>Literatuurlijst</u>	29
<u>Bijlage 1 Overzicht verschillende spelniveaus</u>	30

Algemene informatie

Doelen:

Hieronder staan de doelen beschreven waaraan gewerkt wordt tijdens deze training.

- Na deze training ben je op de hoogte van de spelontwikkeling bij kinderen.
- Na de training kan je de theorie koppelen aan de praktijk van creatieve therapie.
- Na de training ken je verschillende spelvormen die passen bij de verschillende ontwikkelingsleeftijden en kan je deze eventueel toepassen in de praktijk van creatieve therapie.

Overzicht van de trainingen:

Deze training zal bestaan uit 8 blokken. Per blok zal een verschillende fase van de spelontwikkeling behandeld worden.

Hieronder een overzicht per blok:

Blok	Tijdsduur
1 Inleiding	± 2,5 uur
2 Smpel manipuleren /sensopatisch spel	± 2,5 uur
3 Spelend combineren	± 2,5 uur
4 Functioneel spel	± 2,5 uur
5 Symbolisch spel	± 2,5 uur
6 Fantasie-/rollenspel en constructiespel	± 2,5 uur
7 Spel met regels	± 2,5 uur
8 Afsluiting	± 2,5 uur

De blokken zelf hebben ook een vaste structuur. Per blok behandelen we eerst een gedeelte theorie, bij deze theorie zijn een aantal filmpjes, daarna is er een praktisch gedeelte waarin we zelf gaan spelen en we sluiten af met een koppeling naar de praktijk.

Indeling van de handleiding.

Deze handleiding is zo ingedeeld dat u per blok een overzicht ziet van wat er die dag op het programma staat, daarna volgt een hand-out van de PowerPoint die gebruikt gaat worden in het theorie gedeelte. Bij deze hand-out is er ruimte om aantekeningen te maken.

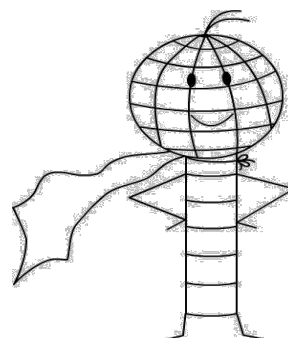
In de bijlage vind u een overzicht van de verschillende spelniveaus en fases die tijdens de training worden behandeld.

Blok 1.

Inleiding

Kort overzicht van het programma.

Kennismaking	45 min
Vragenlijst	15 min
Algemene uitleg	10 min
Pauze	15 min
Theorie	30 min
Uit de praktijk	15 min
Afsluitende opdracht	20 min
Totaal:	2,5 uur

Vragenlijst.

Hoe wordt spel gedefinieerd?

Wat zijn de drie spelwerelden die Erikson beschrijft?

- 1)
- 2)
- 3)

Wat zijn de drie spelsoorten die Piaget beschrijft?

- 1)
- 2)
- 3)

Wat zijn de vier spelwerelden die Vermeer beschrijft?

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)

Hoe kenmerkt het spel van een kind zich en met welk spelmateriaal wordt er gespeeld in de volgende leeftijdsgroepen?

0 – 6 mnd:

6 mnd – 1 jaar:

1 - 1,5 jaar :

1,5 - 3 Jaar :

3 - 6 Jaar :

6 - 9 Jaar :

Aantekeningen:

Belang en functie van spel

- Spel als motor voor de ontwikkeling
- Spel als verbeelding
- Spel als zelfverwezenlijking

Ervaringsordening

- De lichaamsgebonden ervaringsordening
- De associatieve ervaringsordening
- De structurerende ervaringsordening

Geïntegreerde indeling

Fase	Leeftijd
Simpel manipuleren/ sensopatisch spel	Vanaf ca 3-4 maanden
Spelend combineren	Vanaf ca 9 maanden
Functioneel spel	Vanaf ca 13 maanden
Symbolisch spel	Vanaf ca 18 maanden
Fantasie-/rollenspel en constructiespel	Vanaf ca 3,5-4 jaar
Spel met regels	Vanaf ca 6 jaar

Blok 2.

Simpel manipuleren/ sensopatisch spel

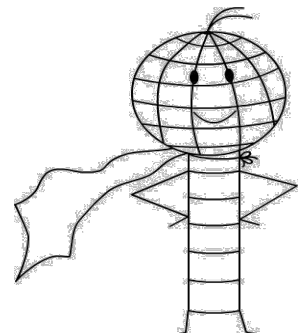
vanaf ca. 3-4 maanden

Kort overzicht van het programma.

Theorie	
Theorie	30 min
Filmpjes	10 min
Spelen	
Opdracht 1	15 min
Opdracht 2	30 min
Pauze	15 min
Koppeling CT	30 min
Totaal	2uur 10 min

Voorbereiding:

Trek voor vandaag kleren aan die vies mogen worden of neem een apart shirt mee wat vies mag worden.

Aantekeningen:

Spelontwikkeling

- Spelend manipuleren
- Erikson:
 - Spel in de autokosmische wereld
- Piaget:
 - Het oefenspel ('practice play')
- Vermeer/Scholten:
 - Spel in de lichamelijke wereld
- Amelsvoort:
 - Spelend bewegen
- Overig:
 - Sensopatisch spel

Spelmateriaal

- Boek (stof plastic)
- Rammel- spelmateriaal
- Muziekdoosje
- Bijtring
- Mobile
- Pluche piepbeesten
- Trek en duwmateriaal

Filmpjes

- Spaghetti:
<http://www.youtube.com/watch?v=G-DNnPbgURY>
- Scheerschuur:
<http://www.youtube.com/watch?v=k7cLuax5Llg>
- Spetteren in water:
<http://www.youtube.com/watch?v=8SBoJhnA6eE>
- Custard:
http://www.youtube.com/watch?v=BMGtXotJzlc&feature=plcp&context=C40d5f98VDvjVQalPpcFNUm_Yuu6biFe8WmOqJDd4rmO4TxM3tikw%3D

Blok 3.

Spelend Combineren

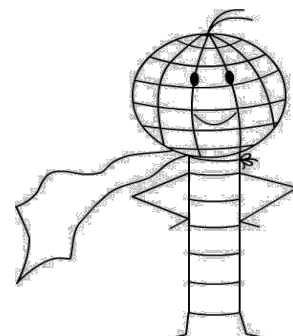
vanaf ca. 9 maanden

Kort overzicht van het programma.

Theorie	
Theorie	30 min
Filmpjes	10 min
Spelen	
Opdracht 1	30 min
Opdracht 2	20 min
Pauze	15 min
Koppeling CT	30 min
Totaal	2 uur 15 min

Vorbereiding:

Trek voor vandaag kleren aan die vies mogen worden of neem een apart shirt mee wat vies mag worden.

Aantekeningen:

Spelontwikkeling

- Spelend combineren
- Erikson:
 - Spel in de autokosmische wereld
- Piaget:
 - Het oefenspel ('practice play')
- Vermeer/Scholten:
 - Spel in de hanteerbare wereld
- Amelsvoort:
 - Spelend omgaan met voorwerpen
- Overig:
 - Spelend combineren

Spelmateriaal

- Bal
- Telefoon
- Trein
- Kassa
- Muziekinstrumenten
- Blokken(doos)
- Auto
- Kralen

Filmpjes

- Blokken stapelen:
<http://www.youtube.com/watch?v=Sg7GtgXK7-U&feature=related>
- Mobiele telefoon:
http://www.youtube.com/watch?v=EEW_gEGlaV8

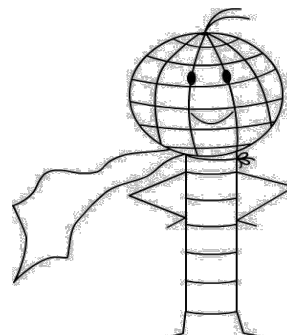
Blok 4.

Functioneel spel

vanaf ca.13 maanden

Kort overzicht van het programma.

Theorie	
Theorie	30 min
Filmpjes	10 min
Spelen	
Opdracht 1	30 min
Opdracht 2	20 min
Pauze	15 min
Koppeling CT	30 min
Totaal:	2uur 15 min

Van Rammelaar tot Superheld.

Spelontwikkeling bij kinderen.

Blok 4
Functioneel spel

Inhoud.

- Algemene ontwikkeling
- Spelontwikkeling
- Spelmateriaal
- Filmpjes

Algemene ontwikkeling

- Het kind van 12-30 maanden
 - Lopen
 - Nadoen
 - Uitproberen/ Zelf doen
 - Autonomie
 - Leeftijdsgenootjes

Spelontwikkeling

- Functioneel spel
- **Erikson:**
 - Spel in de microsfeer
- **Piaget:**
 - Het oefenspel ('practice play')
- **Vermeer/Scholten:**
 - Spel in de Esthetische wereld
- **Amelsvoort:**
 - Spelend construeren
- **Overig:**
 - Functioneel spel

Spelmateriaal

- Lego
- Magneetblokken
- Drukkralen
- Poppen en benodigheden
- Fornuisje
- Trein met rails
- Schoolbord
- Auto's met garage

Filmpjes

- Keukentje:
<http://www.youtube.com/watch?v=UhCDiaTurqI&feature=related>
- Keukentje 'ei':
<http://www.youtube.com/watch?v=4CTUNxZXa3E&feature=related>

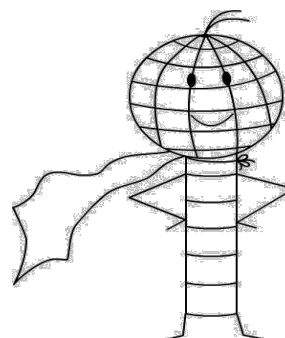
Blok 5.

Symbolisch spel

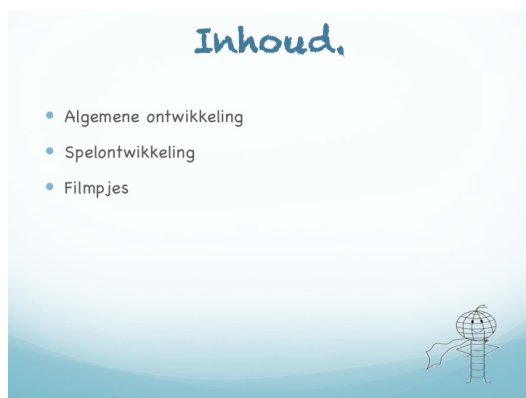
vanaf ca. 18 maanden

Kort overzicht van het programma.

Theorie	
Theorie	30 min
Filmpjes	10 min
Spelen	
Opdracht 1	20 min
Opdracht 2	20 min
Pauze	15 min
Opdracht 2	20 min
Koppeling CT	30 min
Totaal:	2 uur 25 min

Aantekeningen:

Spelontwikkeling

- Symbolisch spel
- Erikson:
 - Spel in de macrosfeer
- Piaget:
 - Het symbolische spel ('symbolic play')
- Vermeer/Scholten:
 - Spel in de Illusionaire wereld
- Amelsvoort:
 - Fantasie- en rollenspel
- Overig:
 - Symbolisch spel

Filmpjes

- Eten:
<http://www.youtube.com/watch?v=IBOHp79SvZ4>
- <http://www.youtube.com/watch?v=IEtnMAU3h3o&feature=related>
- Groeps symbolic play:
<http://www.youtube.com/watch?v=IsI2msa-czM>

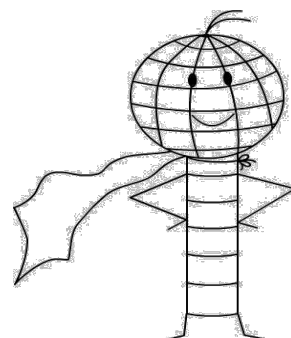
Blok 6.

Fantasie-/rollenspel en constructiespel

vanaf ca. 3,5 – 4 jaar

Kort overzicht van het programma.

Theorie	
Theorie	30 min
Filmpje	10 min
Spelen	
Opdracht 1	20 min
Opdracht 2	30 min
Pauze	15 min
Koppeling CT	30 min
Totaal:	2 uur 15 min

Aantekeningen:

Spelmateriaal

- Constructie materiaal
- Verkleedkleden
- Doktersset
- Keukentje
- Winkeltje
- Poppenhuis

Filmpjes

- Winkeltje spelen:
<http://www.youtube.com/watch?v=XfOGt3NnY94&feature=related>

Blok 7.

Spel met regels

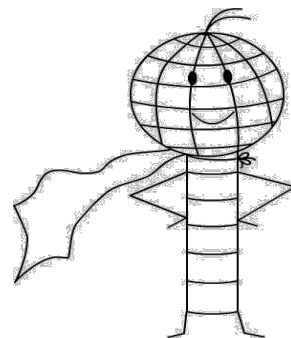
vanaf ca. 6 jaar

Kort overzicht van het programma.

Theorie	
Theorie	30 min
Filmpje	5 min
Spelen	
Traditioneel spel	20 min
Samenwerkingsspel	20 min
Pauze	15 min
Therapeutisch spel	15 min
Spel en sociale vaardigheden	15 min
Koppeling CT	30 min
Totaal:	2 uur 30 min

Vorbereiding:

Heb je een leuk of interessant spel die je misschien gebruikt in je therapieën neem deze dan mee.

Aantekeningen:

Spelontwikkeling

- Spel met regels
- Erikson:
 - Spel in de macrosfeer
- Piaget:
 - Spelletjes met regels ('games with rules')
- Vermeer/Scholten:
 - Succes- en gezelschapsspellen
- Amelsvoort:
 - Succes- en gezelschapsspellen
- Overig:
 - Spel met regels

Filmpjes

- Het raven spel:
<http://www.youtube.com/watch?v=S0tWvzAZQqw>

Soorten regelspellen

- Traditionele regelspellen
- Samenwerkingsspellen
- Therapeutische spellen
- Spel en sociale vaardigheden

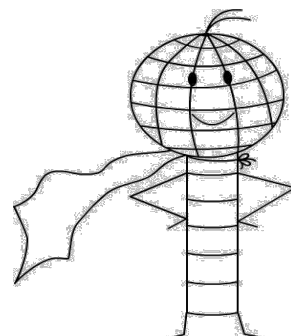

Blok 8.

Samenspel

Kort overzicht van het programma.

Theorie	30 min
Spelen	
Opdracht 1	20 min
Opdracht 2	15 min
Pauze	15 min
Koppeling CT	30 min
Vragenlijst	30 min
Terugblik op de training	10 min
Totaal:	2 uur 30 min

Vragenlijst.

Hoe wordt spel gedefinieerd?

Wat zijn de drie spelwerelden die Erikson beschrijft?

- 1)
- 2)
- 3)

Wat zijn de drie spelsoorten die Piaget beschrijft?

- 1)
- 2)
- 3)

Wat zijn de vier spelwerelden die Vermeer beschrijft?

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)

Hoe kenmerkt het spel van een kind zich en met welk spelmateriaal wordt er gespeeld in de volgende leeftijdsgroepen?

0 – 6 mnd:

6 mnd – 1 jaar:

1 - 1,5 jaar :

1,5 - 3 Jaar :

3 - 6 Jaar :

6 - 9 Jaar :

Aantekeningen:

Literatuurlijst

Boeken:

Amelsvoort van, H. (2005). *Spelend ontwikkelen, een inventarisatie van spelmogelijkheden en vormen van spelbegeleiding voor verstandelijk gehandicapten*. Assen: Uitgeverij van Gorcum

Bos, I.(2007) *Spel ...de noodzaak van ontwikkeling*, Afstudeerproject in het kader van Fontys Hogeschool Pedagogiek, Tilburg

Poel van der, L. & Blokhuis, A. (2008). *Wat je speelt ben je zelf, over spel en spelbegeleiding*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum

Spel en spelontwikkeling, Deel 1: Theoretische uitgangspunten, Speciaal Onderwijs
http://www.slo.nl/downloads/archief/Spel_deel_1_Theoretisch_kader.pdf/

Websites:

http://www.hetprikkelkje.com/?page_id=5

<http://lemonlimeeducation.com/525/piagets-three-stages-of-play/>

<http://mens-en-samenleving.infonu.nl/psychologie/26383-spel-spelontwikkeling-wat-kan-n-kind-op-welke-leeftijd.html>

<http://www.mijnspeelwereld.nl/spelontwikkeling/mijn-speelwereld>

K& P Opleidingen, De ontwikkeling van het jonge kind, De spelontwikkeling, Leren door spelen;
http://www.kp-kinderopvang.nl/downloads/KP_07_de_spelontwikkeling.pdf

Bijlage 1

Bijlage 1

	Geïntegreerd	Vermeer	Scholten	Amelvoort	Plaget	Parten
0 - 0;6 jr	Simpel manipuleren/sensopatisch spel	Lichamelijke wereld	Spelend bewegen + Sensopatisch spel	Spelend bewegen		Niet gericht bezig
0;6 - 1 jr	Spelend combineren				Oefenspel	
1 - 1;6 jr	Functioneel spel	Hanteerbare wereld	Spelend omgaan + sensopatisch spel groeperen	Spelend omgaan met voorwerpen		Toekijkgedrag
1;6 - 2 jr	Symbolisch spel		Spelend omgaan + sensopatisch spel			
2 - 3 jr		Esthetische wereld	Spelend construeren + sensopatisch		Symbolisch spel	Parallelspeel
3 - 4 jr	Fantasie-/rollenspel en constructiespel	Illusionaire wereld	Fantasie- en rollenspel	Fantasie- en rollenspel		Associatief spel
4 - 6 jr			Fantasie- en rollenspel	Succes- en gezelschapspelen		Coöperatief spel
6 - 9 jr	Spel met regels		Gezelschapsspel		Spel met regels	